

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**
з навчальної дисципліни «**Соціальна робота та
психологічна служба**»
вибіркових компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології

Протокол від 15.08.2023 №8

Розробник:

1. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук ,
доцент Маннапова Катерина Робертівна

Рецензенти:

1. Провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, с.н.с. Мацегора Я. В.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 ХНУВС, кандидат психологічних наук Твердохвалова Ю.Л.

**1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема №1. «Проблема психологічної підтримки у вітчизняній і зарубіжній психології».	18	4		4		10	залік
Тема №2. «Психологічна служба як організаційна форма реалізації системи психологічного супроводу.».	20	4		4		10	
Тема №3. «Діяльність психологічних центрів в Україні і за кордоном».	20	4		4		10	
Тема № 4. «Психологічна служба в освітній системі України».	20	4		4		10	
Тема № 5. «Психологічні служби галузевих установ».	20	4		4		14	
Тема 6. «Соціальна турбота про людей з обмеженими можливостями»	22	4		6		16	
Всього за семестр № 3:	120	24		26		70	

**2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни		Вид контролю
	Всього	з них:	

		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема №1. «Проблема психологічної підтримки у вітчизняній і зарубіжній психології».	20	1		1		18	залік
Тема №2. «Психологічна служба як організаційна форма реалізації системи психологічного супроводу».	20	1		1		18	
Тема №3. «Діяльність психологічних центрів в Україні і за кордоном».	20	1		1		18	
Тема № 4. «Психологічна служба в освітній системі України».	20	1		1		18	
Тема № 5. «Психологічні служби галузевих установ».	20	1		1		18	
Тема 6. «Соціальна турбота про людей з обмеженими можливостями»	20	1		1		18	
Всього за семестр № 3:	120	6		6		108	

3. Методичні вказівки до практичних занять

Тема 1. Основні види діяльності соціально-психологічної служби.

Навчальна мета: проаналізувати діяльність практичного психолога на стадіях профілактичної, консультативної та корекційної діяльності.
Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 2 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Просвітницько-пропагандистська та профілактична робота практичного психолога.
2. Психологічне консультування.
3. Психодіагностична робота і психологічна корекція.

Література:

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник.

- Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
 3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

Починати підготовку до *першого питання* потрібно з аналізу основних цілей та видів діяльності практичного психолога. Взаємозв'язок видів та напрямів діяльності практичного психолога. Далі увага має бути зосереджена на необхідності просвітницької роботи в діяльності практичного психолога. Завдання та форми просвітницької діяльності. Розглянути напрями психопрофілактичної роботи за З. Кісарчуком. Звернути увагу на форми психопрофілактичної роботи.

У *другому питанні* розглядається специфіка, мета і завдання (Р. С. Немов) психологічного консультування. Принципи й умови, за яких відбувається реалізація цих принципів. Охарактеризувати види психологічного консультування (інтимно-особистісне консультування, сімейне консультування, психолого-педагогічне, психолого-управлінське консультування, ділове консультування).

У *третьому питанні* розглядається реалізація психодіагностичної роботи практичного психолога за допомогою діагностичних методик, етапів, підходів та принципів діагностики. Психокорекція як вид психологічної допомоги, її мета, ознаки й завдання. Способи і прийоми психологічної корекції за С. Б. Бажутіним, Г. Г. Вороніним, І. П. Булахом. Потрібно звернути увагу на особливості психокорекції з дітьми.

Тема реферату:

1. Інтерв'ю як основний метод психоконсультування

Методичні рекомендації: Написання реферату потрібно почати з визначення Г. С. Абрамовою інтерв'ю як основного методу психологічного консультування. Необхідно описати покрокову модель інтерв'ю. Проаналізувати позиції, які може займати консультант стосовно клієнта. Стадії інтерв'ю. Етапи мисленнєвого процесу. Структура консультативної взаємодії Філіпа Бурнарда.

Контрольні питання

1. Назвіть основні види діяльності практичного психолога.
2. Проаналізуйте необхідність просвітницької роботи психолога.
3. Зазначте основні напрями психопрофілактичної роботи за З. Кісарчуком.
4. За яких умов можлива реалізація принципів психологічного консультування?
5. . Які існують види психологічного консультування?

6. Назвіть етапи психодіагностичної роботи.
7. Охарактеризуйте психокорекцію як вид психологічної допомоги.
8. Проаналізуйте особливості психокорекції з дітьми.

Тема №2. Психологічна служба як організаційна форма реалізації системи психологічного супроводу.

Практичне заняття «Психологічна служба як організаційна форма реалізації системи психологічного супроводу».

Навчальна мета заняття: сформувати у студентів навички роботи у складі психологічної служби вищого навчального закладу.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Діагностична діяльність освітянських психологів з відбору кандидатів на навчання;
2. Тренінгова робота освітянських психологів за курсами навчання курсантів.
3. Психокорегувальна робота освітянських психологів за особистісними потребами курсантів.

Література:

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. Слово надається працівникам психологічної служби ХНУВС.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Діагностична діяльність освітянських психологів з відбору кандидатів на навчання. Студенти здійснюють роботу з методиками, що спрямовані на встановлення інтелектуальних, емоційних та вольових характеристик майбутніх правоохоронців.

2. Тренінгова робота освітянських психологів за курсами навчання курсантів. Студенти ознайомлюються з тренінговими методиками, що проводяться відповідно до курсів навчання.

3. Психокорегувальна робота освітянських психологів за особистісними потребами курсантів. Студенти ознайомлюються з особливостями психокорегувальної роботи.

III. Для оцінки проведеного заняття і зауважень словона дається працівникам психологічної служби ХНУВС

Тема № 3. Діяльність психологічних центрів в Україні і за кордоном.

Практичне заняття «Діяльність психологічних центрів в Україні і за кордоном»

Навчальна мета заняття: сформувати у студентів навички аналізу діяльності психологічних служб та центрів з точки зору їх спрямованості, завдань, принципів діяльності.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Студентські психологічні центри м. Харкова;
2. Телефон довіри
3. Клінічні психологічні центри
4. Професійні психологічні центри на підприємствах

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Література.

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

1. *Встановити* спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності студентських психологічних центрів м. Харкова;
2. *З'ясувати* спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності служби телефон довіри;
3. Вивчити спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності клінічних психологічних центрів м. Харкова;
4. Дослідити спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності психологічних центрів на підприємствах.

Теми для рефератів:

1. Психологічна служба у системі МВС.
2. Банківські психологічні служби.
3. Психологічна служба у системі МОЗ.
4. Психологічна служба на підприємстві.

5. Психологічна служба у системі збройних сил.
6. Психологічна служба освітніх установ.
7. Психологічні центри закордоном.

Тема 4. Психологічна служба в освітній системі України.

Практичне заняття «Психологічна служба в освітній системі України».

Навчальна мета заняття: сформувати у студентів навички роботи у складі психологічної служби середньої школи.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Діагностична діяльність шкільного психолога
2. Тренінгова робота зі школярами.
3. Психокорегувальна робота шкільного психолога за особистісними потребами учнів.

Література.

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття. Слово надається шкільному психологу

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Діагностична діяльність шкільного психолога з відбору дітей на навчання. Студенти здійснюють роботу з методиками, що спрямовані на встановлення інтелектуальних, емоційних та вольових характеристик учнів.

Тренінгова робота шкільного психолога зі старшокласниками. Студенти ознайомлюються з тренінговими методиками, що проводяться відповідно до потреб учнів.

Психокорегувальна робота шкільного психолога за особистісними потребами дітей. Студенти ознайомлюються з особливостями психокорегувальної роботи.

III. Для оцінки проведеного заняття і зауважень слово на дається шкільному психологу

Тема № 5. Психологічні служби галузевих установ.

Практичне заняття «Психологічні служби галузевих установ».

Навчальна мета заняття: сформувати у студентів навички аналізу діяльності психологічних служб галузевих установ з точки зору їх спрямованості, завдань, принципів діяльності, законодавчих положень.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Психологічна служба у системі МВС.
2. Банківські психологічні служби.
3. Психологічна служба у системі МОЗ.
4. Психологічна служба на підприємстві.

Література.

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

1. *Встановити* спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності психологів у системі МВС;
2. *З'ясувати* спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності банківської психологічної служби;
3. Вивчити спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності психологічних центрів у системі МОЗ.
4. Дослідити спрямованість, завдання, принципи та особливості діяльності психологічних центрів на підприємствах.

Теми для рефератів:

1. Психологічна служба у системі збройних сил.
2. Психологічна служба освітніх установ.
3. Психологічні центри закордоном.

Практичне заняття №6. Особистість практичного психолога

Навчальна мета: охарактеризувати вимоги, яким має відповідати практичний психолог, визначити його права та обов'язки.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання

1. Критерії професійної придатності практичного психолога.
2. Модель особистості практичного психолога.
3. Обов'язки і права практичного психолога.

Література.

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

У *першому питанні* потрібно проаналізувати систему вимог до практичного психолога (професійна компетентність, особистісні якості). Особистість психолога-професіонала (Д. Б. Богоявленська, О. Ф. Бондаренко, В. Панко, Н. Чепелева). Критерії визначення професійної придатності особистості.

Друге питання присвячене розгляду та характеристиці моделі особистості практичного психолога. Почати потрібно з порівняння характеристик особистості різних фахівців. Модель особистості психолога-практика залежно від його професійно-психологічних завдань (Н. В. Чепелева, Н. І. Пов'якель, В. Г. Панок та ін.). Складові моделі особистості практикуючого психолога, запропонована Н. В. Чепелевою та Н. І. Пов'якель (мотиваційно-цільова підструктура особистості, когнітивна підструктура, операційно-технологічна підструктура, комунікативно-рольова підструктура, регулятивна підструктура).

Розглядаючи *третьє питання*, важливо зрозуміти, що для практичного психолога характерним є пріоритет обов'язків над правами. Права практичного психолога тісно пов'язані з обов'язками, впливають з них і без них реалізовуватись не можуть. Проаналізувати права психолога на прикладі шкільного психолога.

Тема реферату

Етичний кодекс практичного психолога

Написання реферату з даної теми вимагає розуміння студентами вимог, які ставляться до моральної сфери особистості психолога. Потрібно звернути увагу на те, що регламентує етичний кодекс, на чому він ґрунтується, ким і коли прийнятий. Розглянути джерела норм етичного кодексу. Розділи етичного кодексу (Відповідальність. Компетентність. Захист інтересів клієнта. Конфіденційність. Етичні правила психологічних досліджень. Кваліфікована пропаганда психології. Професійна кооперація).

Контрольні питання:

1. Назвіть основні вимоги до психолога як до професіонала.
2. Назвіть основні якості психолога як особистості.
3. Охарактеризуйте складові моделі особистості практикуючого психолога.
4. Які права у практичного психолога?
5. Які бувають види захисту прав психолога?

Практичне заняття №7. Дитяча психологічна служба.

Навчальна мета: дослідити специфіку роботи психологів дитячих психологічних служб.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Організація та специфіка роботи психологів дитячих психологічних служб.
2. Основні завдання та методи роботи психолога з батьками.
3. Вплив сімейних факторів на життєдіяльність дитини, типи сімейного виховання.

Література.

1. Дуткевич Т. В. Практична психологія: вступ до спеціальності: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2018. 256 с.
2. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
3. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с.
4. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

У першому питанні потрібно починати з опису організації робочого кабінету залежно від умов освітньої установи. Урахувати при цьому розташування кабінету та поділ простору на робочі зони. Звернути увагу на специфіку роботи психолога в різних освітніх установах. Особливу увагу приділити своєрідності роботи в закладах інтернатного типу для дітей, позбавлених піклування батьків. Порівняти роботу практичного психолога в середній загальноосвітній школі та школі-інтернаті.

У другому питанні розглянути основні завдання та зміст роботи психолога з батьками, наголосити на типових проблемах, що потребують психологічного консультування, а також звернути увагу на принципи та напрями консультування із сімейних проблем, психодіагностику сімейних

стосунків, практику застосування психологічних консультацій з проблем сім'ї, батьківства, виховання дітей у повних і неповних родин.

У *третьому питанні* описати психологічні проблеми родини (проблеми подружніх стосунків, шлюбно-сімейна мотивація, проблеми стосунків між батьками і дітьми, стилі сімейного виховання, типи неадекватного батьківського ставлення до дітей: потураюча гіперпротекція, домінуюча гіперпротекція, підвищена моральна відповідальність, емоційне відчуження, жорстоке ставлення, гіпопротекція. Реродуктивний характер батьківських установок і стилів виховання. Рольові та міжпоколінні конфлікти. Труднощі та загрози життєдіяльності родини: смерть або зміна соціального статусу одного з членів родини, зрада, фізичне і психічне навантаження у побуті та на виробництві, тривалі конфлікти, різка зміна життєвого стереотипу. Ознаки щасливих та нещасливих, психологічно здорових та психологічно хворих сімей. Типи конфліктних сімей).

Тема реферату

Шкільна дезадаптація та фактори ризику її прояву

Роботу над рефератом потрібно починати з поняття «шкільна дезадаптація» та форм її проявів. Описати фактори, що негативно впливають на розвиток дитини, та причини шкільної дезадаптації. Охарактеризувати вікові особливості формування шкільної дезадаптації (дошкільний і молодший шкільний вік, ранній і старший підлітковий, юнацький вік). Порівняти класифікації дезадаптованих школярів за Л. С. Славіним, Н. А. Менчинською, Н. І. Мурчаковским. Наголосити на ролі сім'ї в дезадаптаційних процесах особистості дитини. Описати причини її виникнення. Охарактеризувати можливі форми профілактики шкільної дезадаптації.

Контрольні питання

1. Опишіть кабінет шкільного психолога.
2. У чому полягає своєрідність роботи практичного психолога з дітьми, позбавленими піклування батьків?
3. Які основні завдання роботи психолога з батьками?
4. Які існують стилі сімейного виховання?
5. Опишіть типи конфліктних сімей.

Практичне заняття № 8. Психологічна служба в економічній сфері.

Навчальна мета: розкрити основні завдання діяльності практичного психолога на підприємствах та в організаціях різних форм власності.

Кількість годин - 8 год. (денна форма навчання), 2 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Завдання та функції психологічних служб промислових підприємств та організацій бізнесу.
2. Моделі діяльності практичного психолога в організаціях.

3. Напрями роботи психолога на підприємствах малого бізнесу.

Література.

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.
4. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. / За ред. Карамушки Л.М. К.: Інкос, 2019. 156 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

У *першому питанні* слід розкрити основні завдання діяльності практичного психолога на підприємстві (робота з персоналом та керівництвом підприємства, організація та проведення рекламних заходів установи) та функції. Наголосити на тому, що завдання та функції психологічної служби підприємства зумовлюють її роботу у двох основних напрямках. Описати їх. Охарактеризувати три рівні функціонування психологічної служби промислового підприємства.

У *другому питанні* студенти мають охарактеризувати моделі діяльності психолога в організації за М. Ю. Шейнісом (здійснення науково-методичного забезпечення кадрової та виховної роботи; надання психотерапевтичної допомоги співробітникам; психологічний супровід трудової діяльності працівників).

У *третьому питанні* основну увагу потрібно приділити напрямкам роботи психолога на підприємствах малого бізнесу (за Сидоренком І. С.). Описати особливості роботи практичного психолога в організації малого бізнесу з: керівництвом; персоналом; партнерами і клієнтами; ЗМІ та ін.

Тема реферату

Характеристика досвіду роботи психологічної служби підприємства. Поява перших психологічних служб на промислових підприємствах, причини їх виникнення мета та завдання. Діяльність практичних психологів з підвищення ефективності праці передбачає кілька напрямів (схема Б. Бігелейсен–Желазовського): пристосування техніки до психічних властивостей людини; пристосування технологічних процесів до психічних особливостей людини; пристосування людини до вимог техніки і професійної діяльності; пристосування людини до людини в умовах підприємства. Описати форми організації діяльності психологів на підприємстві.

Контрольні питання

1. Визначте завдання та функції психологічної служби на підприємстві.

2. Охарактеризуйте основні напрями та рівні діяльності практичного психолога на підприємстві.
3. Які моделі діяльності практичного психолога вам відомі?
4. Перерахуйте основні напрями діяльності практичного психолога у сфері малого бізнесу та визначте основні завдання діяльності в кожному з них.
5. Сформулюйте основні вимоги до знань та вмінь практичного психолога у сфері малого бізнесу.

Практичне заняття № 9. Психологічна служба в центрах соціально-психологічної допомоги

Навчальна мета: висвітлити роботу психологічних служб у центрах соціально-психологічної допомоги.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Психологічна служба в центрах сім'ї та шлюбу, центрах зайнятості населення.
2. Профорієнтаційні психологічні центри.
3. Психологічна служба центрів телефонного консультування.

Література.

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

У першому питанні потрібно розглядати типові психологічні проблеми сімей та можливі варіанти їх розв'язання. Наголосити на критичному сучасному стані функціонування сім'ї та визначити їх показники (катастрофічні погіршення матеріального благополуччя сім'ї; відсутність нормальних умов для її життєдіяльності; зниження народжуваності; динаміка розлучень; дисфункційний розвиток сім'ї, що проявляється в підвищенні сімейного напруження, незадоволеності, подавлення почуттів, співзалежності). Традиційні форми роботи з безробітними в умовах служби зайнятості.

Друге питання висвітлює роботу профорієнтаційних психологічних центрів. Робота з профінформацією передбачає вирішення основних завдань (ознайомлення з інформаційним матеріалом; інформування про умови оволодіння професіями; формування позитивного ставлення до різних видів

професійної діяльності; формування стійких професійних інтересів і правильно мотивованих професійних намірів та ін.). Поняття «професійна консультація», «профвідбір».

Стосовно *третього питання* мова піде про специфіку діяльності психологічної служби центрів телефонного консультування. Потрібно звернути увагу на функціональні обов'язки телефонного консультанта, деякі правила бесіди та відбір і підготовку телефонного консультанта. Охарактеризувати типи дзвінків («мовчазні дзвінки», «замасковані дзвінки», «сексуальні дзвінки»).

Тема реферату

Телефон довіри як специфічна форма надання соціально-психологічної підтримки

Працюючи над рефератом, студентам потрібно почати з історії виникнення телефону довіри, з основоположника – англійського священика Чад Вари. Охарактеризувати сучасний стан діяльності телефону довіри. Описати основні напрями роботи (надання екстреної психологічної допомоги; телефонне консультування дітей, підлітків, молоді, дорослого населення з актуальних проблем розвитку особистості; інформаційне консультування). Методи роботи консультанта (п'ятикрокова модель прийняття рішень). Особистість консультанта. Феномен «вигорання».

Контрольні питання

1. Назвіть типові психологічні проблеми сучасних сімей.
2. Які ви знаєте показники критичного стану функціонування сучасних українських сімей?
3. Специфіка роботи з безробітними.
4. Охарактеризуйте поняття «професійна консультація» та «профвідбір».
5. Назвіть правила бесіди по телефону.

Практичне заняття № 10. Психологічна служба у силових структурах

Навчальна мета: розглянути основні завдання психологічної служби у силових структурах.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 1 год. (заочна форма навчання).

Місце проведення: аудиторія факультету № 6.

Навчальні питання:

1. Психологічна служба в установах кримінально-виконавчої системи України.
2. Особливості функціонування психологічної служби в органах внутрішніх справ.
3. Специфіка роботи психологічної служби установ відбuvання покарань.

Література

1. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
3. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: бланк з поняттями, ручка.

План проведення заняття:

У першому питанні потрібно розглядати основні завдання та функції (психодіагностична, прогностична, профілактична, корекційна, консультативна, просвітницька) психологічної служби в установах кримінально-виконавчої системи України. Наголосити, що відповідно до покладених на психологічну службу завдань психолог має права і обов'язки. Описати їх.

Друге питання висвітлює специфіку роботи психологічної служби в органах внутрішніх справ. Описати необхідність психологічних служб в органах внутрішніх справ, основні завдання та функції. Перші посади психологів.

Стосовно третього питання мова піде про основні завдання та функції (психодіагностична, прогностична, профілактична, корекційна, консультативна, просвітницька) психологічної служби установ відбування покарань. Документація психолога. Рекомендації щодо обладнання та використання кімнати психоемоційного розвантаження (ПЕР) в установі виконання покарань. Основні напрями використання кімнати ПЕР.

Тема реферату

Організація професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних умовах

Загальна характеристика екстремальних ситуацій в діяльності працівників органів внутрішніх справ (ОВС). Поняття професійної підготовки працівників ОВС та її особливості щодо дій в екстремальних умовах. Психологічні реакції та стани при екстремальних умовах та їх подолання. Методики, які використовуються для дослідження:

- тест Кетелла;
- рівень творчих здібностей;
- чисельні ряди;
- мотивація;
- рівень суб'єктивного контролю.

Контрольні питання

1. Назвіть функції психологічної служби в установах кримінально-виконавчої системи України.
2. Описати необхідність психологічних служб в органах внутрішніх справ.

3. Рекомендації щодо обладнання та використання кімнати психоемоційного розвантаження в установі виконання покарань.
4. Загальні вимоги до обладнання кімнати ПЕР.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Основна:

4. Дуткевич Т. В. Практична психологія: вступ до спеціальності: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2018. 256 с.
5. Євдокімова О.О. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
6. Легка, Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2018. 371 с
7. Психологічна служба: підруч. За загал. ред. Панок В. Г. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.
8. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. / За ред. Карамушки Л.М. К.: Інкос, 2019. 156с.

Додаткова:

9. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник / Н.А. Агаєв, О.М. Кокун, І.О. Пішко, Н.С. Лозінська, В.В. Остапчук, В.В. Ткаченко. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
10. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: Методичний посібник / О.М. Кокун, Н.А. Агаєв, І.О. Пішко, Н.С. Лозінська. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2015. 170 с.
11. Охорона психічного здоров'я в умовах війни / пер. з англ. Тетяна Семигіна, Ірина Павленко, Євгенія Овсяннікова [та ін.]. К.: Наш формат, 2017. 1068 с.
12. Помиткіна Л.В. Психодіагностика в процесі консультативної діяльності. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. С.191-209.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

10. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
11. Пошукова система Springer <https://link.springer.com/>
12. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
13. Пошукова система Google books <https://books.google.com/>
14. Пошукова система WorldWideScience.org <https://worldwidescience.org/>
15. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
16. Пошукова система DOAB <https://www.doabooks.org/>

17. Пошукова система SpringerOpen <https://www.springeropen.com/>
18. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
19. Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>